

Mila Nikolić

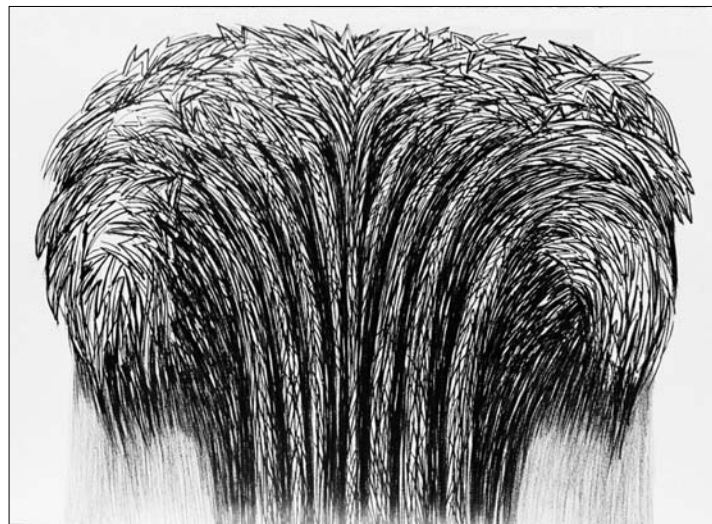
ZDRAVKO VELOVAN

Galerija Savremene likovne umetnosti – SALON 77,
15 – 28. avgust 2006.

J oš pre nekoliko godina, na izložbi u Galeriji ULUS–a pored uljanih pastela Zdravko Velovan izložio je više skica rađenih krejonom. Naravno, sada možemo reći da su te skice bile uvod u jednu fazu rada koja je iznedrila čitavu seriju crteža izvedenu crnim krejonom na beloj podlozi papira. Ovo dosledno istrajavanje na crtačkoj produkciji (poslednje dve, tri godine) navodi nas na pomisao o značaju koji sam proces rada na crtežima ima za umetnika. Bez sumnje reč je o potpuno samostalnim delima izvedenim klasičnim crtačkim postupkom. Crtež je ovde autonomno polje izražavanja, a ne pomoćno sredstvo kojim se želi zabeležiti prvi utisak o nekom predmetu interesovanja ili izvršiti priprema za radove u nekom drugom mediju.

U određenim društvenim i umetničkim okolnostima dešava se da kod umetnika raste interesovanje za crtež kao samostalni fenomen izražavanja, jer mogućnosti koje crtež otvara, ponekad su izazovnije od rada u nekom drugom mediju likovnog govora. Sklona sam da se složim sa mišljenjem da crtež može postati dominantan medij, pretežno u onim fazama umetničkog delovanja kada umetnici osećaju potrebu da iz različitih pobuda konsoliduju unutrašnje nemire, uspostave red, odnosno sagledaju svet u sebi i oko sebe na neki drugi način. Kao najstarije, primarno sredstvo izražavanja za crtež se može reći i da je "sredstvo suočavanja", odnosno najpogodniji način da se neki predmet ili oblik opiše, istraži njegovu strukturu, sagleda njegova suština, odnosno forma definiše kao konkretna vizuelna i likovna činjenica. Jer forma je, bez obzira na najrazličitije iskorake u umetničkim orijentacijama, ipak jedan od preduslova egzistencije likovnog dela.

Od samog početka svoje umetničke delatnosti Zdravko Velovan ispoljio je izuzetan crtački dar – crtež je i u njegovim

Zdravko Velovan, *Bokorenje*, 2004, krejon na papiru, 70 x 100 cm

slikarskim radovima i pastelima bio okosnica celokupne konstrukcije prizora, a izvestan grafizam prisutan je i u načinu tretiranja bojenih površina. Pa tako prelazak na liniju kao isključivo sredstvo izražavanja mogao se očekivati, iako je ova odluka, verovatno, proizašla iz potrebe da se iz dela odstrane, trenutno manje važni čulni, koloristički efekti, a pažnja usmeri na primarnu strukturu oblika, njihove međusobne odnose kao i na neposredan proces rada na crtežu.

Prilikom izbora podloge umetnik je vodio računa da papir svojim kvalitetom i materijalnošću, pre svega obezbedi nesmetano izvođenje njegovih crtačkih zahvata (ovde se ne radi o nekim posebno finim, ili ručno rađenim papirima). Sa više pažnje izabrao je sredstvo kojim interveniše na beloj podlozi papira. Podatna svojstva krejona omogućila su da ostvari onu raznovrsnost rukopisa i složenost crtane površine koja je od značaja za realizaciju postavljenih ciljeva.

Mada su neki crteži nastali u jednom dahu, kao razlistala linearna nervatura, ili kao neočekivani prasak koji ujedinjuje energiju ruke i misao, većina radova zahtevala je posebnu

posvećenost, i po svemu sudeći, duži vremenski period kontinuiranog crtačkog angažovanja. Na takav zaključak navodi nas ne samo veličina formata, koja je sama po sebi zahtevna po pitanju vremena provedenog u radu, već i postupak kojim se umetnik koristi prilikom obavljanja određenih crtačkih operacija. Površinu podloge prekriva gustom linearnom mrežom koja se, uglavnom, od centra otvara prema obodima ili od dna izrasta i buja preko zadatih ivica. Ona se sastoji od divergentno usmerenih linearnih tokova, bilo da je reč o snopovima vertikalnih, horizontalnih, lučnih ili dijagonalnih poteza. Često se vraća na već obavljene crtačke zahvate sa namerom da podlogu dodatno popuni ili akcentuje određene površine. To zasićeno crtačko tkivo ponekad paralelno egzistira sa crtačkim partijama kod kojih je belina podloge vidljiva ili samo delimično prekrivena tragovima krejona. Ovakvim pristupom obezbedio je traženi intenzitet svetlosnih kontrasta i odredio karakter forme, međusobne odnose oblika i oblika i okolnog prostora.

I ovde, umetnik se, kao i ranije, ne odriče veze sa predmetnim svetom. Na crtežima se prepoznaju naznake predela, odnosno rastinja, vodenih tokova ili možda nekih primarnih procesa važnih za funkcionisanje žive materije. Oblici i njihovo okruženje, materijalizovani crtačkim postupkom, razvijena su i osetljiva linearna struktura. Kao nekakav živi organizam ona diše, treperi, kovitla se ili razleće beležeći tu, na podlozi papira, najskrivenije damare krvi i čudesnu plahost duše.

Pa ipak, nezavisno od sadržaja i značenja koje ovi radovi prizivaju, čini se da je sam proces nastajanja crteža, neposrednim rukovanjem materijalom i savladavanjem površine podloge, onaj zavodljivi podsticaj koji je iznedrio ovu obimnu crtačku produkciju. Koristeći se određenim likovnim sredstvima koja su primerena mediju crtača, Velovan je i ovde uobličio svet vizuelnih i likovnih znakova u kojima traju sve osobenosti njegove već izgrađene umetničke individualnosti.